

**Ministerieel besluit tot bescherming als monument van de onderwijzerswoningen
van de voormalige gemeenteschool in Diksmuide**

DE VLAAMSE MINISTER VAN BESTUURSZAKEN, BINNENLANDS BESTUUR,
INBURGERING, TOERISME EN VLAAMSE RAND

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, I, 7;

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006, 27 maart 2009 en 11 mei 2012;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 2009 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, gewijzigd bij de besluiten van de Vlaamse Regering van 24 juli 2009, 4 december 2009, 6 juli 2010, 7 juli 2010, 24 september 2010, 19 november 2010, 13 mei 2011, 10 juni 2011, 9 september 2011 en 14 oktober 2011;

Gelet op het ministerieel besluit van 5 juni 2013 tot vaststelling van een ontwerp van lijst van de als monument te beschermen onderwijzerswoningen van de voormalige gemeenteschool in Diksmuide;

Gelet op de behandeling van de uitgebrachte adviezen en ingediende bezwaren door Onroerend Erfgoed en gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van 8 mei 2014,

BESLUIT:

Artikel 1. Wordt beschermd overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006, 27 maart 2009 en 11 mei 2012:

Wegens de historische en de sociaal-culturele waarde als monument:
De onderwijzerswoningen van de voormalige gemeenteschool, gelegen in
Diksmuide, IJzerlaan 1, Schoolplein 5

bekend ten kadaster:

Diksmuide, 1ste afdeling, sectie B, perceelnummers 6E4 (deel) en 36S
zoals afgebakend op bijgevoegd plan.

Art. 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

Historische waarde en sociaal-culturele waarde:

Diksmuide - reeds in de herfst van 1914 bijzonder hard beproefd tijdens de IJzerslag - is één van de drie frontsteden waarin bijna geen enkel gebouw de oorlog overleefde. Over de in situ wederopbouw van de stad bestond aanvankelijk dan ook veel scepsis. De heropgebouwde stad vormt een belangrijke materiële getuige van de Eerste Wereldoorlog, die de frontstreek jarenlang in zijn greep hield ten koste van honderdduizenden levens.

De historiserende in situ-wederopbouw wou de getraumatiseerde bevolking haar trots teruggeven. Het 'pittoresk' herbouwde stadscentrum waarvan de onderwijzerswoningen aan de stadsrand een voorbeeld vormen staat dan ook in schril contrast met archiefbeelden van totale verwoesting.

De voormalige onderwijzerswoningen vormen een tastbare getuige van een belangrijke stap in de modernisering van het onderwijs in België, met name van de schoolwet van 1842 die de gemeenten verplichtte een school te bouwen of te onderhouden. Het statige, langgestrekte neo-classicistische complex van de stadsschool werd in 1846 ingeplant aan de stadsrand, ter hoogte van de toenmalige westvesten, dit onder impuls van de liberale burgemeester P. De Breyne.

Bij de wederopbouw worden de vooroorlogse inplanting aan de stadsrand en de symmetrie overgenomen. De sierlijk uitgewerkte onderwijzerswoningen worden nu echter vrijstaand en vooruitgeschoven herbouwd t.o.v. het klassengebouw. Dit resulteert in zichtassen vanaf de IJzerlaan, waarbij de woningen met historiserende trapgevels als het ware poorten tot de stad vormen. Het spiegelbeeld van de onderwijzerswoningen, links voor de onderwijzeres, rechts voor de onderwijzer veruitwendigt het emancipatorische van onderwijs voor jongens en meisjes op één site.

Historische, in casu architectuur-historische waarde:

Na de totale vernietiging lokt de wederopbouw hevige discussies uit, dit reeds in 1916 met een in Parijs goedgekeurd 'lijnrichtingsplan'. In weerwil van de suggestie van een nieuwe stad naast de puinen, wordt in 1919 beslist tot de in situ wederopbouw. In tegenstelling tot de private woningen die vanaf 1919, met piek in 1921-1922, heropgebouwd worden, volgen de openbare gebouwen pas later: de stadsschool met onderwijzerswoningen wordt pas in 1926 afgewerkt.

De gerealiseerde wederopbouw vloeit voort uit de afwijzing van de vooroorlogse 'witte stad' met lijstgevels en de keuze om het 'middeleeuwse' Diksmuide te herstellen. Stadsarchitect J. Viérin opteert voor een historiserende wederopbouw, in 'blote' baksteen. Lijstgevels in het vooroorlogse stadsbeeld - zoals deze van de stadsschool - worden dan ook heropgebouwd in een totaal gewijzigde architectuur.

De onderwijzerswoningen - met daarrond tuintjes met afsluitingsmuren - vormen een samenspel dat gespiegeld wordt aan weerszijden van de stadsschool. Met het oog op de creatie van zichtassen bij de wederopbouw is de representatieve trapgevel met verzorgd aediculavenster bij de linker woning gericht naar de IJzerlaan (zichtas uit het westen), bij de rechter woning naar het H. Hartplein en de IJzerlaan (zichtas uit het oosten). Van de oorspronkelijke interieurs zijn in beide panden de houten trappen bewaard.- Aan deze belangrijke ligging op een zichtas, is een erg verzorgde historiserende en regionaal geïnspireerde architectuur gekoppeld, en een belangrijke architect voor de Diksmuidse wederopbouw, Lucien Coppé (Brugge). De verzorgde trapgevels evoceren de historische baksteenarchitectuur: aediculavensters met schelpvormige invulling van de boogvelden, rolwerk, nissen, boogfriezen, frontons en schoorstenen zijn uitgewerkt in 'blote' gele baksteen met sierankers. Invloeden vanuit de cottage-architectuur zijn de toegangsportieken, en de bow-window, nog gedeeltelijk onder leien bedaking.

Art. 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 23 juni 2006, 5 juni 2009, 4 december 2009, 10 juni 2011 en 22 juni 2012 (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994, 22 augustus 2006, 18 september 2009, 11 januari 2010, 2 augustus 2011 en 27 juli 2012).

Brussel,

30-06-2014

Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering,
Toerisme en Vlaamse Rand

Geert BOURGEOIS